

Van de Redactie

Ko SCHUURMANS

In ons bisdomblad Samen Kerk schreef ik in het decemnummer tot slot:

Dat wij met Kerstmis God toch mogen ervaren als de kracht die ons elkaar doet liefhebben. Liefde die ons elkaar doet dragen en verdragen. Liefde voor vluchtelingen en vreemdelingen, voor je zieke moeder en je verdwaalde kind, voor wie niet. Dan zeggen we tot ver voorbij Kerstmis: wat goed, God, Uw licht in ons is niet meer te doven!

Vanuit die gedachte wenst de hele redactie van Doorgeven alle lezers en lezeressen een gezegend 2009! Naar wij hopen wordt het voor ons allen een jaar waarin ook op liturgisch gebied het licht in ons niet meer te doven zal zijn om te kunnen blijven werken aan een levende en levendige liturgie die allen die samenkomen om te vieren zal bemoedigen, troosten bevestigen en uitdagen!

In dit laatste nummer van 2008 kijken wij natuurlijk – zoals liturgisten gewoon zijn – al vooruit naar de liturgische tijd die komen gaat. Daarom in dit nummer aandacht voor de komende **Veertigdagentijd**. U vindt een artikel over **het met kinderen vieren van Aswoensdag** en opnieuw net als vorig jaar **een lied voor alle grote dagen in de Veertigdagentijd**.

Ook wordt aandacht besteed aan de opgekomen belangstelling voor de zogeheten **Tridentijnse liturgie**, de liturgie van vóór de hervormingen van het Tweede Vaticaans Concilie.

Het liturgisch jaar waarin wij ons bevinden is het zogeheten B-jaar: het jaar waarin uit het **evangelie naar Markus** wordt gelezen. Informatie over dit evangelie vindt u in een tweetal artikelen.

Bovendien treft u een overzicht aan waarin **de bijbelse herkomst van formules die wij in de liturgie gebruiken** wordt vermeld. Daarnaast natuurlijk de gebruikelijke rubrieken.

In het in dit nummer afgedrukte Veertigdagenlied zingen wij iedere keer:

Veertig dagen vol van wachten, hopen, uitzien naar het licht als een zoektocht naar nieuw leven, speurend naar een vergezicht. Zal de nieuwe morgen komen, wordt ons toekomst toegedicht?

En op Aswoensdag:

Keer je om, kies voor het leven, weet van Gods barmhartigheid, al Zijn liefde en genade roept om jouw gerechtigheid. Jezus, Stem van also hoge, gaat ons voor in deze tijd!

Liturgievieren, zo wordt het wel omschreven, is vooruitgrijpen op wat komt, de goede toekomst al inoefenen ook al weten wij dat het nog niet zo ver is en er nog veel van ons verwacht wordt om dat waar te maken. Met Gods liefde en genade en Jezus als levend voorbeeld daarvan, zoals het lied zingt, moet het toch gaan lukken. Laten we met die hoop en verwachting ons blijven inzetten voor de liturgie!

Namens de redactie groet ik u allen hartelijk!

Inhoud

De terugkeer van de Tridentijnse liturgie?	4
<i>Ko Schuurmans</i>	
Aswoensdag met kinderen	14
<i>Bert Stolwijk</i>	
Veertig dagen vol van wachten	18
<i>Ko Schuurmans</i>	
Jezus volgens het oudste evangelie	21
<i>Ko Schuurmans</i>	
Het Markusevangelie verteld	23
<i>Ko Schuurmans</i>	
Waar komen ze vandaan?	25
<i>Ko Schuurmans</i>	
Nieuws van de Gregoriusvereniging	28
<i>Bert Stolwijk</i>	
Op de boekenplank	34
<i>Ko Schuurmans</i>	
Om over na te denken	39
<i>Samenstelling Ko Schuurmans</i>	

Nieuws van de Gregoriusvereniging

BERT STOLWIJK

Drie kinderkoorfestivals

uiterlijk 16.30 uur.

In maart 2009 zullen er in ons bisdom drie kinderkoorfestivals gehouden worden. Er zal samen gezongen worden, maar de koren krijgen ook de gelegenheid om zich apart te laten horen. In november 2007 waren deze festivals een groot succes: in totaal meer dan 20 koren (samen 400 kinderen!) hebben toen meegedaan.

De festivals worden dit jaar gehouden op:

- zondag 8 maart 2009
Sint-Jozefkerk, Veldbloemenweg 4, Zaandam
- zondag 15 maart 2009
De Waaijer, Kerkelandenlaan 5, Hilversum
- zondag 22 maart 2009
Willibrorduskerk
Westerweg 267, Heiloo

Alle festivals duren van 14.00 tot

Meer informatie is te lezen in een folder die naar alle kinderkoördirectanten en/of de parochiebesturen is verzonden. De folder is nog aan te vragen bij ons kantoor.

Richard Bot nieuwe algemeen voorzitter NSGV

De Bisschoppenconferentie van het R.-K. Kerkgenootschap in Nederland heeft dr. R.E.O.A. Bot uit Utrecht benoemd tot algemeen voorzitter van het hoofdbestuur van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV).

De NSGV bevordert de studie, het componeren en de beoefening van liturgische muziek, behartigt de belangen van alle r.-k koren en kerkmusici, geeft advies over

repertoire en adviseert de Nederlandse Bisschoppenconferentie en andere nationale en diocesane instanties.

De vereniging telt ruim 4.000 aangesloten kerkkoren en ongeveer 125.000 leden. In elk van de zeven bisdommen is een afdeling van de NSGV actief. Zo staat de NSGV heel dicht bij haar leden. De afdelingen worden ondersteund door het landelijk bureau te Utrecht.

Richard Bot (*1958) is dirigent-organist te Voorschoten, medewerker liturgie en kerkmuziek van de afdeling Pastorale Dienstverlening van het bisdom Rotterdam en docent gregoriaans/katholieke kerkmuziek aan het Conservatorium van Amsterdam.

In 2003 is hij gepromoveerd tot doctor in de godgeleerdheid aan de Theologische Faculteit Tilburg op het proefschrift: 'Zingt allen mee. 65 jaar Liturgische en Kerkmuzikale Beweging in Nederland' (Kampen/Utrecht 2003). Hij schreef tal van publicaties waaronder de lemmata over liturgische muziek voor de Christelijke Encyclopedie (Kampen 2005). Hij publiceert regelmatig in diverse tijdschriften zoals het Gregoriusblad, het semiwetenschappelijk tijdschrift over liturgische muziek (uitgave

NSGV) Hij componeerde diverse liturgische gezangen. Nationaal en internationaal treedt hij regelmatig op, zowel als kerkmusicus als spreker op symposia en conferenties op het terrein van de liturgische muziek. Gedurende de afgelopen jaren was hij lid van diverse besturen en nationale en diocesane commissies.

Vanaf het prille begin in 1878 tot de zeventiger jaren van de vorige eeuw bestond het bestuur van de NSGV uitsluitend uit priesters/kerkmusici. Daarna werd de vereniging geleid door leken kerkmusici. Met de benoeming van Richard Bot staat na vele jaren weer een kerkmusicus met een theologische opleiding aan de leiding van het hoofdbestuur.

Landelijk secretariaat NSGV is verhuisd

Vanaf 17 november 2008 heeft het landelijk secretariaat van de NSGV het statige pand aan de Plompetorengracht verlaten en is nieuwe huisvesting gevonden op het adres Kromme Nieuwegracht 66, 3512 CA Utrecht (ingang via Jeruzalemstraat). De NSGV beschikt over twee ruimtes in het nieuwe onderkomen van Kunstfactor, het sectorinstituut voor de amateur-

kunst. Ook het Documentatiecentrum Nederlandstalige Kerkmuziek van de NSGV is meeverhuisd. Het documentatiecentrum is (bij voorkeur op afspraak) te bezoeken op woensdagen tussen 9.00 en 16.00 uur. Telefoonnummer en e-mailadres blijven ongewijzigd: (030) 233 10 10, info@nsgv.nl. Nadere informatie: www.nsgv.nl

Nieuwe samenstelling bestuur NSGV Haarlem-Amsterdam

In oktober jl. heeft Jan Duin, priester van het bisdom Haarlem, afscheid genomen van het diocesane afdelingsbestuur van de NSGV in het bisdom Haarlem. In de vergadering van november 2008 hebben

Hinke Hillege-Visser (koordirigent te Driehuis) en Henk Olijerhoek (koordirigent te Bloemendaal) hun officiële entree gemaakt in het bestuur. De samenstelling van het bestuur is nu als volgt:

Overige bestuursleden:
Hinke Hillege-Visser ,Br. Simon
Laout o.s.b., Armand Meert, René
de Moel, Henk Olijerhoek
Nico Waasdorp

Omdat de naam van het bisdom op 9 januari jl. officieel gewijzigd is in 'Bisdom van Haarlem-Amsterdam' is ook de naam van onze diocesane afdeling veranderd in 'NSGV Haarlem-Amsterdam'. Deze naamswijziging zal binnenkort worden doorgevoerd in ons logo.

Wim van Gerven overleden

Kerkmusicus, zanger en dirigent Wim van Gerven is op 1

november 2008, het hoogfeest van Allerheiligen, op 79-jarige leeftijd in zijn woonplaats Amsterdam overleden.

Wim van Gerven (geboren te Krommenie op 14 september 1929) was lange tijd als zanger verbonden aan het Nederlands Kamerkoor, maar hij dankt zijn bekendheid vooral aan zijn verdiensten op het gebied van het gregoriaanse zang. Hij richtte in 1959 de Schola Cantorum Amsterdam op, waaraan hij tot 1993 als dirigent verbonden bleef. Nog steeds verzorgt deze schola iedere zondagmiddag de vespers en op de vooravond van belangrijke feesten de metten in de Sint-Nicolaaskerk te Amsterdam. In deze kerk vond op 8 november jl. de indrukwek-

kende en drukbezochte uitvaartmis plaats, waarin uiteraard de oude gregoriaanse gezangen een prominente plaats innamen.

Bladmuziek 'Dat zij u kennen' verkrijgbaar

Ter gelegenheid van het afscheid van kardinaal Simonis als aartsbisschop van Utrecht heeft de NSGV aartsbisdom Utrecht in 2007 een cd geproduceerd met nieuwe, niet eerder uitgebrachte liturgische muziek. Alle liederen op de cd zijn bruikbaar bij verschillende vormen van liturgievieren; naast psalmen en vaste misdelen (ook voor jongerenkoren!) bevat het project ook liederen bij doop, huwelijk en uitvaart. Meer informatie over de cd 'Dat zij U kennen' en de wijze van bestellen vindt u op:

www.nsgv-aartsbisdom.nl (doorklikken op: Nieuwe cd productie: 'Dat zij U kennen'). Op deze site zijn ook fragmenten van deze liederen te beluisteren. Uitvoeren zijn het koor 'Ad Parnassum' (olv Anthony Zielhorst) en Wouter van Belle op orgel/piano.

De bladmuziek van een aantal van deze liederen is sinds kort beschikbaar via de website van uitgeverij Gooi en Sticht (www.gooiensticht.nl).

nl). Van de liederen die niet te downloaden zijn, is per lied aangegeven op welke wijze de partituur verkregen kan worden.

Concerten Gregoriana

Gregoriana, het gregoriaans mannentrio o.l.v. Geert Maessen, verzorgt elke derde zaterdag van de maand (behalve in juli en augustus) onder de naam 'Gregoriana op de zaterdagmiddag' een concert i.s.m. musici uit Oost en West, op zoek naar verwantschappen van diverse muzikale en religieuze culturen. Plaats: Obrechtkerk, Jacob Obrechtstraat 30, Amsterdam (bij Concertgebouw).

Tijd: 17.00 - ca. 17.45 uur.
Toegang: vrijwillige bijdrage.
Info: www.gregoriana.nl;
r.lof@chello.nl ; (035) 642 26 06.

Data, gastmusici en programma's:

- zaterdag 17 januari 2009: Lysan van Winden (mezzosopraan); gregoriaans en Hildegard van Bingen.
- zaterdag 21 februari 2009: Bart van Dongen (componist/musicus); gregoriaans en electronica.
- zaterdag 21 maart 2009: hafiz Mesrur Coskun (imam); Bijbel en Koran.
- zaterdag 18 april 2009: Margret

Spelt (orgel) en vrouwenensemble Virga (gregoriaans); vrije reconstructie van een negentiende-eeuwse vesper.

• zaterdag 16 mei 2009: Michael Moore (klarinet) en Frances-Marie Uitti (cello); gecomponeerde en geïmproviseerde psalmen.

• zaterdag 20 juni 2009: Tony Scott (percussie, voordracht & rap); gregoriaans en Surinaams-Indiaans sjamanisme.

‘Onze Vader gezongen’ nu te koop voor speciale prijs

In ons land zijn veel versies van het Onze Vader in gebruik. De laatst verschenen versie is die uit De Nieuwe Bijbelvertaling die in 2004 is verschenen. Wat is er dan mooier om juist deze versie te zingen in oecumenische vieringen, zoals de Raad van Kerken enkele jaren geleden heeft voorgesteld? Van 18-25 januari 2009 wordt door de Raad van Kerken de Week van gebed voor de eenheid georganiseerd. Deze heeft als thema ‘Eén in Gods hand’. In het begeleidende materiaal is dan ook de Onze Vader versie uit de NBV opgenomen.

In de bundel ‘Onze Vader gezongen’ zijn uit de breedte van de christelijke traditie twaalf composities bijeengebracht: van Denise Jannah,

Dirk Zwart, Heiko Oosterbeek, Jetty Podt, Christiaan Izaak Tamaela, Willem Blonk, Gert Landman, Roel van Kesteren, een gregoriaanse, oosters-orthodoxe, uit Taizé en van de Abdij Maria Toevlucht. Verder zijn er bijdragen van Marcel Barnard, kerkelijk hoogleraar Liturgiek bij de Universiteit Utrecht en bijzonder hoogleraar Liturgiewetenschap aan de Vrije Universiteit Amsterdam en dr. Rieuwerd Buitenwerf, nieuwtestamenticus bij het NBG.

Vanaf 1 januari 2009 geldt een speciale prijs van € 10,00 per vijf exemplaren. Een begeleidingspartituur is apart verkrijgbaar voor € 5,00.

Op de websites www.bijbel.net en www.bijbelgenootschap.nl zullen enkele nieuwe composities van het Onze Vader te horen zijn.

Bestellen:
Katholieke Bijbelstichting
(info@kbsuitgeverij.eu of (073) 613 32 20)
ISBN 90 6173 947 0

Gezocht

Het Andreas kinder- en tienerkoor uit Almere Buiten zoekt z.s.m. een **dirigent (m/v)**.] Repetities: weke-

lijks op vrijdagmiddag van 16.30-18.30 in drie groepen. Vieringen: ± eenmaal per 6 weken in ‘De Drieklank’ te Almere Buiten. Vergoeding: in overleg. Inlichtingen: mevr. Anneke de Wijs, telefoon: (036) 532 27 90 of e-mail: f.dewijs@chello.nl

Het koor ‘Liturgische Werkgroep Martelaren’ van de parochie HH. Martelaren van Gorcum te Amsterdam (Watergraafsmeer) zoekt z.s.m. een **dirigent (m/v)**. Repertoire: Nederlandstalig (Oosterhuis, Huijbers, Löwenthal, Oomen e.a. met af en toe een klassiek/anderstalig uitstapje). Het koor zingt ± een keer per drie weken in de Martelaren en op hoogfeesten of andere evenementen in de kapel van het OLVG. Bij gelegenheid ook elders. Repetities: eenmaal per week. Info: Ton Broerse (voorzitter LWM), telefoon (020) 694 11 83, e-mail: a.broerse@kpnplanet.nl

In Willibrordusparochie te Heiloo is een vacature voor een **organist (m/v)** voor het Herenkoor en het Dameskoor. De parochie beschikt over twee orgels: het grote orgel van Bernard Pels met 17 registers, 2 manualen en vrij pedaal en het koororgel met 6 registers, 1 manuaal en pedaal

De koren, zingen samen en apart en hebben in totaal ± 45 leden. Vrijwel wekelijks worden de zaterdagavond- en/of zondagsvieringen verzorgd. Tevens verzorgt het Herenkoor met orgelbegeleiding, wekelijks de zang bij één uitvaart. Repetities: Alleen voor bijzondere vieringen, zoals hoogfeesten, wordt bij de laatste repetitie van de koren begeleiding gevraagd. Voor het Dameskoor is dat op donderdagochtend en voor het Herenkoor op donderdagavond. Repertoire: meerstemmige Latijnse en Nederlandse gezangen en Gregoriaans. Info: dhr. Gerard Schuijt (voorzitter parochiebestuur) tel: (072) 533 04 74

Parochie St. Jan Geboorte in Kudelstaart (bij Aalsmeer) zoekt per 1 januari 2009 voor haar dames- en herenkoor ‘Cum Ecclesia’ een **organist/pianist (m/v)**. Repetities: tweemaal per maand op maandagavond van 20-22 uur. Vieringen: 1 à 2 maal per maand. Behalve op ons prachtige, 80 jaar oude orgel wordt de begeleiding van het koor ook op de piano op het altaar uitgevoerd. Salariëring volgens de normen van het Bisdom Haarlem. Info: dhr. P. Lentjes, vice-voorzitter van het kerkbestuur, telefoon (0297) 32 99 73 of per email: peter@lentjes.demon.nl

kort bestek zoveel wilt bespreken kan het niet anders zijn dat je af en toe oppervlakkig bent. Bovendien kun je met de auteurs van mening verschillen over de aangereikte informatie. Mijn grootse bezwaar betreft echter de titel. Die luidt: 'Feest! Weet wat je viert'. Wie echter de lijst langsloopt komt ook dagen tegen, die je toch echt geen feest kunt noemen maar als gedenkdag aangemerkt dienen te worden. Bijvoorbeeld Goede Vrijdag en Allerzielen. Een beter titel zou dus geweest zijn: 'Weet wat je viert! – over feesten en gedenkdagen'. Deze kritiek neemt echter niet weg dat het fraai geïllustreerde boekje als eerste informatie veel mensen nuttige kennis kan aanreiken die nodig is om elkaar in Nederland met zijn in toenemende mate seculariserende en multiculturele bevolking te kunnen begrijpen.

Weet wat je viert – Feest!
is een uitgave van Museum Catharijneconvent en uitgeverij Waanders,
Utrecht / Zwolle, 2008
ISBN 9789040084492, prijs € 17,95.

Om over na te denken

KO SCHUURMANS

Zoals de aanhangers van de vredesbeweging zich één weten in gemeenschappelijk vasten voor de vrede, zo kan het vasten te midden van de grote thema's van onze tijd tot een symbool van het geloof worden: dat we als christenen nog altijd een verwachting voor onze wereld hebben, dat we geloven dat God in onze wereld reddend zal ingrijpen, dat we geloven in zijn beloften die voor ons allen gelden. Met het gemeenschappelijk vasten zouden de christenen veel kloven kunnen overbruggen, kloven tussen de confessies, kloven tussen de elkaar bestrijdende politieke partijen. In het vasten zou de kerk niet moeten optreden als een schoolmeester, die alles al weet, maar ze zou zich als pelgrimerende kerk, met alle mensen van goede wil, solidair moeten verklaren en samen met hen moeten zoeken naar wat goed voor ons is, naar wat God van ons wil. Een gemeenschappelijk vasten zou ook een manier kunnen zijn voor een kloostergemeenschap of voor een parochie, wanneer zich problemen voordoen die niet met een beetje goede wil alleen kunnen worden opgelost, bijvoorbeeld spanningen tussen de groepen, verharde fronten, die eenvoudig niet overbrugd kunnen worden. Vasten van de hele gemeenschap zou de atmosfeer kunnen reinigen. In het vasten belijdt de gemeenschap haar onmacht om haar problemen zelf op te lossen. Door te vasten doet ze met heel haar wezen een appèl op God, dat Hij de muren met zijn geest zal afbreken.

Anselm Grün, benedictijn
In: *Vasten*, blz. 75 en 76,
Uitgeverij Ten Have, Kampen, 2005.

Over bidden

Wij beelden ons meestal in dat God moet luisteren naar wat wij zeggen. Maar het omgekeerde is waar: wij moeten zo lang doorgaan met bidden, totdat we zijn gevormd tot degene die luistert en zo verneemt wat God wil.

Sören Kierkegaard, 1813-1855 (Deens filosoof en theoloog)

God is geen noodlot buiten de tijd. Hij wacht op eerlijk bidden en verantwoord handelen en daarop geeft Hij antwoord.

Dietrich Bonhoeffer, 1906-1945

